

УДК 339.924

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.26.41>

Радзієвська С.О.

доцент,

Державне некомерційне підприємство

«Державний університет «Київський авіаційний інститут»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3680-7952>

Radziyevska Svitlana

State Non-Commercial Company

"State University "Kyiv Aviation Institute"

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ ДЕРЖАВ ЄС ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ БОРГОВОЇ КРИЗИ**FOREIGN TRADE OF THE EU COUNTRIES AFTER THE END OF THE DEBT CRISIS**

Офіційною датою завершення європейської боргової кризи вважається червень 2018 року. У статті проаналізовано деякі показники зовнішньої торгівлі країн ЄС протягом 2019–2023 років. З одного боку, експорт Кіпру збільшився на 67,26%; Словенії – на 57,25%; Польщі – на 45,41%; Болгарії – на 43,49%; Хорватії – на 43,02%. З другого боку, експорт Фінляндії зріс лише на 8,44%; Німеччини – на 15,6%; Франції – на 17,81%. У 2023 р. за обсягами позитивного сальдо Німеччина посіла перше місце серед держав-учасниць ЄС, у той час як Франція мала найбільший дефіцит зовнішньої торгівлі товарами та послугами. Чотири країни ЄС – Франція, Румунія, Греція, Фінляндія – мають постійний дефіцит у торгівлі товарами і послугами, у той час як вісім держав ЄС – Німеччина, Нідерланди, Польща, Люксембург, Чехія, Данія, Бельгія, Мальта – мають профіцит у торгівлі товарами та послугами протягом 2019–2024 років.

Ключові слова: країни-учасниці ЄС, ВВП, експорт, імпорт, сальдо торгівлі товарами та послугами, зовнішньоторговельний оборот, трансформація регіонального розвитку.

The study focuses on some foreign trade indicators of the EU member states after the end of the debt crisis. The paper offers the analysis of the dynamics of exports and imports of goods and services; of the balance of trade in goods and services; of the trade turnover of goods and services of the EU countries between 2019 and 2023. While the deepest phase ended around 2014–2015, the official end of the EU crisis is often seen in 2018 when Greece exited its final bailout program, marking the formal conclusion for the most affected nation. In 2023, the top five exporters of goods and services among the EU-27 member states were Germany (20.9% of total EU exports of goods and services), the Netherlands (12.2%), France (9.9%), Italy (8.0%), and Belgium (7.0%). In 2023, the five largest importers of goods and services among the bloc's members were Germany (20.15% of total EU imports of goods and services), the Netherlands (11.52%), France (11.39%), Italy (8.09%), and Belgium (7.28%). The EU countries are extremely dependent on foreign trade, e.g., in 2023, nineteen members had trade-to-GDP ratio of over 100%: Luxembourg – 366.05%; Slovenia – 240.85%; Malta – 224.36%; Belgium – 222.71%; Ireland – 219.38%; Netherlands – 206.75%; Cyprus – 198.63%; Slovakia – 193.16%; Hungary – 178.33%; Czech Republic – 163.96%; Lithuania – 158.30%; Estonia – 157.46%; Latvia – 151.26%; Bulgaria – 122.81%; Austria – 122.15%; Croatia – 118.18%; Denmark – 117.92%; Poland – 114.47%; Sweden – 104.05%; while the others eight members had the ratio below 100%: Portugal – 96.90%; Greece – 93.41%; Germany – 91.16%; Romania – 86.67%; Finland – 83.51%; Spain – 73.15%; Italy – 70.42%; France – 70.15%. Over 2019–2023, on the one hand, exports from Cyprus increased by 67.26%; Slovenia – by 57.25%; Poland – by 45.41%; Bulgaria – by 43.49%; Croatia – by 43.02%; on the other hand, exports from Finland grew by 8.44%; Germany – by 15.6%; France – by 17.81%. Eight EU countries reduced

their exports of goods and services in 2023 compared to 2022: Belgium, Greece, Denmark, Estonia, Latvia, Lithuania, the Netherlands, and Finland. In 2023, Germany had the largest goods and services surplus, while France ran the largest trade deficit. During 2019-2024, four EU countries – France, Romania, Greece, and Finland – had a trade deficit, while eight EU countries – Germany, the Netherlands, Poland, Luxembourg, the Czech Republic, Denmark, Belgium, and Malta – had a trade surplus.

Keywords: EU member states, GDP, exports, imports, balance of trade in goods and services, trade turnover, transformation of regional development.

Постановка проблеми. Глобальна криза 2008-2009 рр. вдарила по економіці Європейського Союзу (ЄС), який і наразі втрачає позиції у світовому господарстві. Так, якщо в 2010 р. США випереджали ЄС за виробництвом ВВП на 503'169 млн дол. США, то в 2012 р. – на 1'611'534; у 2015 р. – на 4'746'498; у 2019 р. – на 5'826'965; у 2023 р. – вже на 8'961'162 млн дол. США: тобто, слід відзначити стрімке збільшення між ними розриву [2, с. 352]. Варто звернути увагу, що хоча криза розпочалася у США, оскільки була спричинена крахом іпотечного американського ринку, найбільше вона вдарила саме по ЄС. Нагадаємо, що глобальна фінансова криза перейшла у боргову кризу єврозони, потім – у банківську, згодом спричинила загострення міграційних проблем та політичну нестабільність в ЄС, переросла у політичні та соціальні розколи, охопивши всіх учасниць блоку. Кульмінацією кризи став вихід Великої Британії з ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У роботі Х. Джеймса висвітлено діяльність МВФ в ЄС після великої рецесії 2008-2009 рр., особливо після 2010 року. Американський професор пояснює, як, чому і з якими наслідками Міжнародний валютний фонд (МВФ) – з Європейським центральним банком (ЄЦБ) та Європейською комісією (разом відомі у науковій літературі як «трійка») – втілював програми адаптації Греції, Ірландії, Португалії, Кіпру, а також здійснював моніторинг програми адаптації Іспанії та пропонував варіанти підтримки економіки Італії [4]. У науковій праці проаналізовано ситуацію в єврозоні та її вплив на економіки країн ЄС, котрі використовували свої валюти, а також на Велику Британію, де політичні наслідки популізму були найекстремальнішими [4].

С. Джанков у монографії досліджує заходи ЄС щодо стримування кризи у Греції, Угорщині, Ірландії, Португалії, Іспанії, Італії, Франції, на Кіпрі [3]. Болгарський політичний діяч аналізує історію про те, як ЄЦБ взяв на себе відповідальність за кризу, пообіцявши зробити «все, що потрібно», щоб врятувати єврозону. У роботі розглядаються проблеми, пов'язані з фіскальною та монетарною політиками, приділяється увага діяльності ЄЦБ у цілому, а також діячам, які сприяли прогресу, та тим, хто протистояв йому [3]. С. Джанков деталізує драматичну історію подій, які призвели до його власної відставки з посади міністра фінансів у 2013 р. через політику, яку він проводив, щоб вберегти Болгарію від втягнення у кризу [3].

Формулювання цілей статті. Мета публікації – проаналізувати динаміку обраних зовнішньоторговельних показників держав ЄС протягом 2019-2023 років.

Виклад основного матеріалу. Необхідно констатувати, що з тріади – Європи, Північної Америки та АТР, які представлені відповідно такими регіональними інтеграційними об'єднаннями як ЄС, ЮСМКА й АСЕАН – лише АСЕАН вдалося вийти на новий рівень економічної співпраці, підписавши Угоду про створення Регіонального Всеохоплюючого Економічного партнерства (РВЕП). У 2023 р. регіональний номінальний ВВП РВЕП становив 29'481 млрд дол. США, або 28,07% світового ВВП, тобто блок посів друге місце серед інтеграційних угруповань світу після ЮСМКА (31'262 млрд дол. США). Розрахунки засвідчують, що питома вага ВВП ЄС у світовому ВВП становить: 21,49% у 2015 р.; 21,93 – у 2018; 17,96 – у 2019; 18,07 – у 2020; 17,87 – у 2021; 16,72 – у 2022; 17,55 – у 2023; 17,56% – у 2024 році [1, с. 24].

Як бачимо, ЄС не встигає реагувати на зміни у світовій економіці, знижуючи

свій вплив в умовах контрверсійного розгортання глобальних економічних процесів у сучасному світі, який перебуває у стані турбулентності. Саме тому висвітлення трансформаційних процесів на прикладі європейських країн набуває особливої актуальності.

Офіційною датою завершення європейської боргової кризи вважається червень 2018 року, коли Греція, остання з проблемних країн, успішно вийшла з програми фінансової допомоги.

У табл. 1 наведено динаміку номінального ВВП країн ЄС протягом 2019-2024 років.

Таблиця 1

**Динаміка номінального ВВП* країн-учасниць Європейського Союзу,
млн. дол. США**

	Австрія	Бельгія	Болгарія	Греція	Данія	Естонія	Іспанія
2019	442984	536726	68634	207306	345401	31874	1403496
2020	434398	529694	70551	191363	355631	31821	1289784
2021	480467	598494	84414	218304	408378	37205	1461245
2022	471774	593439	90509	218881	401946	38376	1446498
2023	511685	644783	102397	243498	407092	41291	1620091
2024	523329	665901	111545	256580	425687	42476	1721000

Продовження таблиці 1

	Ірландія	Італія	Кіпр	Латвія	Литва	Люксембург	Мальта	Нідерланди
2019	407125	2019607	26197	33100	55122	69891	16338	928903
2020	436556	1907481	25555	33380	57412	73699	16413	932561
2021	531307	2179208	30373	38185	67037	85584	19717	1054472
2022	548570	2102996	30976	38019	71034	81642	19235	1046541
2023	551395	2300941	33887	42248	79790	85755	22212	1154361
2024	563288	2369933	36296	43238	84905	90660	24071	1225087

Продовження таблиці 1

	Німеччина	Польща	Португалія	Румунія	Словаччина	Словенія	Угорщина
2019	3957208	602684	240116	251677	105843	53910	164937
2020	3940143	605914	229619	252034	107733	53385	158468
2021	4348297	689170	256056	286578	120592	61529	183271
2022	4163596	695607	256899	296354	115929	59928	177580
2023	4525704	809201	289114	350776	132908	69148	212657
2024	4658977	909008	307045	384610	140873	72468	221454

Закінчення таблиці 1

	Франція	Фінляндія	Хорватія	Чехія	Швеція	ЄС
2019	2722794	267015	62467	256794	532169	15810316
2020	2647926	270000	57809	251110	545148	15505587
2021	2966434	294223	69121	290973	637187	17497821
2022	2796302	280242	71154	301831	579896	16995753
2023	3051832	295532	84391	343208	584960	18590858
2024	3161193	299043	92400	344552	606366	19381983

*Gross domestic product: US\$ at current prices. Last updated 14 Jul. 2025.

Джерело: розраховано автором за даними [5]

У 2023 р. до п'ятірки найбільших експортерів товарів та послуг серед країн-учасниць ЄС-27 (табл. 2) увійшли Німеччина (2'145'165 млн дол. США, або 20,9% сукупного обсягу експорту товарів і послуг ЄС), Нідерланди (1'254'059 млн дол. США, або 12,22%), Франція (1'021'052 млн дол. США, або 9,95%), Італія (825'109 млн дол. США, або 8,04%), Бельгія (720'438 млн дол. США, або 7,02%). Тобто, на п'ятірку лідерів припадає 58,11% (5'965'823 млн дол. США) експорту товарів та послуг ЄС

Таблиця 2

Динаміка сукупного обсягу експорту товарів* і послуг країн ЄС,
млн дол. США**

	Австрія	Бельгія	Болгарія	Греція	Данія	Естонія	Іспанія
2019	255'309	571'936	44'792	82'868	194'704	24'148	490'086
2020	234'463	540'500	40'684	61'156	184'877	22'861	397'317
2021	273'967	687'529	52'654	88'681	225'089	31'735	497'342
2022	294'962	765'722	63'691	108'820	266'028	34'467	580'547
2023	314'380	720'438	64'274	108'179	246'192	32'304	619'401
2024	308'639	683'971	63'029	109'689	260'355	32'355	644'534

Продовження таблиці 2

	Ірландія	Італія	Кіпр	Латвія	Литва	Люксембург	Мальта	Нідерланди
2019	452'001	660'147	19'852	22'116	46'441	133'155	20'546	984'529
2020	512'588	585'403	20'026	21'886	45'259	139'503	20'931	903'267
2021	582'160	720'853	27'100	27'157	56'758	175'025	21'826	1'102'328
2022	605'519	787'991	30'885	31'724	64'820	162'247	22'441	1'259'094
2023	639'761	825'109	33'204	30'770	64'417	166'669	25'778	1'254'059
2024	760'141	829'645	35'442	28'838	63'919	187'506	28'434	1'257'314

Продовження таблиці 2

	Німеччина	Польща	Португалія	Румунія	Словаччина	Словенія	Угорщина
2019	1'855'756	337'076	107'628	107'134	101'803	54'638	153'963
2020	1'716'061	340'247	87'786	97'790	96'975	52'811	143'302
2021	2'036'067	421'923	108'360	120'381	115'221	67'373	168'778
2022	2'109'678	456'162	129'808	134'728	121'534	81'530	182'750
2023	2'145'165	490'156	140'601	143'533	130'854	85'918	197'329
2024	2'154'705	498'793	148'036	143'241	129'438	92'524	195'533

Закінчення таблиці 2

	Франція	Фінляндія	Хорватія	Чехія	Швеція	ЄС
2019	866'697	109'241	34'392	230'121	242'472	8'205'272
2020	734'298	96'657	27'391	218'280	227'789	7'570'958
2021	901'419	116'384	38'812	257'244	280'678	9'204'528
2022	981'441	122'213	46'219	276'699	294'959	10'028'804
2023	1'021'052	118'465	49'189	295'284	302'369	10'265'882
2024	1'040'347	119'302	50'490	305'266	311'458	10'459'315

*Merchandise trade: the value of total merchandise exports and imports, expressed in United States dollars at current prices. Last updated 16 Apr. 2025.

**Services (BPM6): Exports and imports by service category, trading partner world, annual US\$ at current prices in millions. Last updated 25 Jul. 2025.

Джерело: розраховано автором за даними [5]

(10'265'882 млн дол. США) у 2023 році.

У 2023 р. до п'ятірки найбільших імпортерів товарів та послуг серед держав блоку (табл. 3) потрапили Німеччина (1'980'310 млн дол. США, або 20,15% сукупного обсягу імпорту товарів і послуг ЄС), Нідерланди (1'132'558 млн дол. США, або 11,52%), Франція (1'119'690 млн дол. США, або 11,39%), Італія (795'270 млн дол. США, або 8,09%), Бельгія (715'565 млн дол. США, або 7,28%). На п'ятірку лідерів припадає 58,43% (5'743'393 млн дол.

Таблиця 3

Динаміка сукупного обсягу імпорту товарів* і послуг країн ЄС,
млн дол. США**

	Австрія	Бельгія	Болгарія	Греція	Данія	Естонія	Іспанія
2019	250'875	557'743	43'570	83'706	178'198	23'762	458'721
2020	228'439	516'476	39'794	73'574	172'563	23'710	387'609
2021	286'949	664'264	52'196	103'375	207'500	32'660	497'417
2022	309'976	760'499	65'371	129'161	236'210	35'870	583'308
2023	310'623	715'565	61'481	119'275	233'854	32'713	565'727
2024	298'840	671'668	62'019	122'647	243'109	32'695	583'510

Продовження таблиці 3

	Ірландія	Італія	Кіпр	Латвія	Литва	Люксембург	Мальта	Нідерланди
2019	495'224	597'425	20'076	22'505	43'518	117'642	19'597	901'286
2020	504'127	521'358	21'265	21'736	40'108	119'923	18'560	813'076
2021	489'486	683'203	26'974	28'712	54'126	149'900	19'728	1'006'840
2022	528'421	834'435	31'507	34'659	67'183	142'508	22'219	1'172'917
2023	569'868	795'270	34'105	33'135	61'892	147'240	24'057	1'132'558
2024	609'553	778'018	35'211	29'620	59'439	155'775	25'913	1'116'339

Продовження таблиці 3

	Німеччина	Польща	Португалія	Румунія	Словаччина	Словенія	Угорщина
2019	1'616'490	308'917	109'643	117'413	100'930	50'445	142'809
2020	1'497'734	302'116	93'926	108'676	93'628	48'018	134'106
2021	1'818'224	392'124	118'765	138'039	114'576	64'979	164'255
2022	2'054'717	438'960	139'719	157'205	124'967	77'923	188'488
2023	1'980'310	436'101	139'559	160'468	125'866	80'627	181'899
2024	1'976'483	454'519	143'651	167'071	126'576	93'844	176'360

Закінчення таблиці 3

	Франція	Фінляндія	Хорватія	Чехія	Швеція	ЄС
2019	921'731	110'491	33'855	204'864	240'321	7'793'244
2020	808'572	101'379	30'967	192'776	224'323	7'161'256
2021	984'184	122'836	39'842	237'005	279'434	8'795'964
2022	1'115'709	138'812	50'558	267'130	309'795	10'047'716
2023	1'119'690	128'324	50'548	267'436	306'310	9'830'193
2024	1'090'690	127'125	54'073	270'482	312'939	9'798'191

*Merchandise trade: the value of total merchandise exports and imports, expressed in United States dollars at current prices. Last updated 16 Apr. 2025.

**Services (BPM6): Exports and imports by service category, trading partner world, annual US\$ at current prices in millions. Last updated 25 Jul. 2025.

Джерело: розраховано автором за даними [5]

США) імпорту товарів та послуг ЄС (9'830'193 млн дол. США) у 2023 році.

Обсяги світового експорту товарів та послуг збільшилися на 25,72% (з 25'407'334 млн дол. США до 31'942'163 млн дол. США) протягом 2019-2023 рр., у той час як обсяги експорту ЄС-27 зросли на 25,11%, або на 2'060'610 млн дол. США (табл. 2).

Протягом 2019-2023 рр., з одного боку, експорт Кіпру збільшився на 67,26% (з 19'852 млн дол. США у 2019 р. до 33'204 млн дол. США у 2023 р.); Словенії – на 57,25%; Польщі – на 45,41%; Болгарії – на 43,49%; Хорватії – на 43,02%. З іншого боку, експорт Фінляндії зріс лише на 8,44%; Німеччини – на 15,595%; Франції – на 17,81%: з 866'697 млн дол. США у 2019 р. до 1'040'347 млн дол. США у 2023 році.

Протягом 2019-2023 рр. обсяги світового імпорту товарів та послуг зросли на 36,67% (з 25'453'453 млн дол. США до 31'756'989 млн дол. США), у той час як обсяги імпорту ЄС-27 – на 26,14% (табл. 3).

З одного боку, протягом обраного для дослідження періоду, імпорт Кіпру збільшився на 69,88% (з 20'076 млн дол. США у 2019 р. до 34'105 млн дол. США у 2023 р.); Словенії – на 59,83%; Хорватії – на 49,31%; Латвії – на 47,23%; Греції – на 42,49%. З іншого боку, імпорт Ірландії зріс на 15,07%; Фінляндії – на 16,14%; Франції – на 21,48%; Німеччини – на 22,51%: з 1'616'490 млн дол. США у 2019 р. до 1'980'310 млн дол. США у 2023 році.

Незважаючи на COVID-19, п'ять країн ЄС збільшили обсяги експорту товарів та послуг у 2020 р. порівняно із 2019 р.: Ірландія, Кіпр, Люксембург, Мальта і Польща.

Вісім країн ЄС скоротили обсяги експорту товарів та послуг у 2023 р. порівняно із 2022 р.: Бельгія, Греція, Данія, Естонія, Латвія, Литва, Нідерланди, Фінляндія.

Внаслідок такої динаміки експорту та імпорту товарів і послуг за обсягами позитивного сальдо у 2023 р. (табл. 4) Німеччина посіла перше місце (164'855 млн дол. США) серед країн ЄС. На другому місці – Нідерланди (121'501 млн дол. США); на третьому – Ірландія (69'893 млн дол. США); на четвертому – Польща (54'055 млн дол. США); на п'ятому – Іспанія (53'674 млн дол. США).

Як видно з табл. 4, у 2023 р. серед країн ЄС Франція мала найбільший дефіцит зовнішньої торгівлі товарами та послугами (98'638 млн дол. США); на другому місці – Румунія (16'935 млн дол. США); на третьому – Греція (11'096 млн дол. США); на четвертому – Фінляндія (9'859 млн дол. США); на п'ятому – Швеція (3'941 млн дол. США).

Чотири країни ЄС – Франція, Румунія, Греція, Фінляндія – мають постійний дефіцит у торгівлі товарами і послугами, у той час як вісім держав ЄС – Німеччина, Нідерланди, Польща, Люксембург, Чехія, Данія, Бельгія, Мальта – мають профіцит у торгівлі товарами і послугами протягом 2019-2024 років (табл. 4).

Констатуємо, що протягом 2019-2024 рр. вартість експортованих товарів і послуг перевищувала вартість імпортованих товарів і послуг (за виключенням 2022 року): позитивне сальдо торгівлі товарами та послугами ЄС зросло з 412'028 млн дол. США у 2019 р. до 661'124 млн дол. США у 2024 році.

У табл. 5 представлено результати розрахунків динаміки загального обсягу зовнішньоторговельного обороту (сукупного обсягу експорту та імпорту товарів і послуг) країн ЄС протягом 2019-2024 років.

У 2023 р. зовнішньоторговельний оборот товарів та послуг держав-учасниць ЄС становив 20'096'075 млн дол. США, продемонструвавши зростання (табл. 5) на 25,61% у порівнянні з показником 2019 року (15'998'516 млн дол. США). Фактично, протягом 2019–2023 рр. всі країни ЄС збільшили обсяги зовнішньої торгівлі товарами та послугами: Кіпр – на 68,58%; Словенія – на 58,49%; Хорватія – на 46,14%; Польща – на 43,39%; Латвія – на 43,22%; Болгарія – на 42,32%; Литва – на 40,41%; Греція – на 36,55%; Естонія – на 35,71%; Румунія – на 35,38%; Чехія – на 29,37%; Португалія – на 28,95%; Італія – на 28,85%; Данія – на 28,73%; Угорщина – на 27,78%; Ірландія – на

Таблиця 4

Динаміка сальдо торгівлі товарами* та послугами** в країнах ЄС,
млн дол. США

	Австрія	Бельгія	Болгарія	Греція	Данія	Естонія	Іспанія
2019	4'434	14'193	1'222	-838	16'506	386	31'365
2020	6'024	24'024	890	-12'418	12'314	-849	9'708
2021	-12'982	23'265	458	-14'694	17'589	-925	-75
2022	-15'014	5'223	-1'680	-20'341	29'818	-1'403	-2'761
2023	3'757	4'873	2'793	-11'096	12'338	-409	53'674
2024	9'799	12'303	1'010	-12'958	17'246	-340	61'024

Продовження таблиці 4

	Ірландія	Італія	Кіпр	Латвія	Литва	Люксембург	Мальта	Нідерланди
2019	-43'223	62'722	-224	-389	2'923	15'513	949	83'243
2020	8'461	64'045	-1'239	150	5'151	19'580	2'371	90'191
2021	92'674	37'650	126	-1'555	2'632	25'125	2'098	95'488
2022	77'098	-46'444	-622	-2'935	-2'363	19'739	222	86'177
2023	69'893	29'839	-901	-2'365	2'525	19'429	1'721	121'501
2024	150'588	51'627	231	-782	4'480	31'731	2'521	140'975

Продовження таблиці 4

	Німеччина	Польща	Португалія	Румунія	Словаччина	Словенія	Угорщина
2019	239'266	28'159	-2'015	-10'279	873	4'193	11'154
2020	218'327	38'131	-6'140	-10'886	3'347	4'793	9'196
2021	217'843	29'799	-10'405	-17'658	645	2'394	4'523
2022	54'961	17'202	-9'911	-22'477	-3'433	3'607	-5'738
2023	164'855	54'055	1'042	-16'935	4'988	5'291	15'430
2024	178'222	44'274	4'385	-23'830	2'862	-1'320	19'173

Закінчення таблиці 4

	Франція	Фінляндія	Хорватія	Чехія	Швеція	ЄС
2019	-55'034	-1'250	537	25'257	2'151	412'028
2020	-74'274	-4'722	-3'576	25'504	3'466	409'702
2021	-82'765	-6'452	-1'030	20'239	1'244	408'564
2022	-134'268	-16'599	-4'339	9'569	-14'836	-18'912
2023	-98'638	-9'859	-1'359	27'848	-3'941	435'689
2024	-50'343	-7'823	-3'583	34'784	-1'481	661'124

*Merchandise trade: the value of total merchandise exports and imports, expressed in United States dollars at current prices. Last updated 16 Apr. 2025.

**Services (BPM6): Exports and imports by service category, trading partner world, annual US\$ at current prices in millions. Last updated 25 Jul. 2025.

Джерело: розраховано автором за результатами, наведеними у табл. 2 і табл. 3

27,70%; Бельгія – на 27,12%; Словаччина – на 26,63%; Нідерланди – на 26,56%; Швеція – на 26,07; Люксембург – на 25,16%; Іспанія – на 24,91%; Мальта – на 24,14%; Австрія – на 23,47%; Франція – на 19,7%; Німеччина – на 18,81%; Фінляндія – на 12,31% (табл. 5).

Дані табл. 6. демонструють динаміку співвідношення сукупного обсягу експорту та імпорту товарів і послуг до ВВП країн ЄС протягом 2019–2024 років. Результати

Таблиця 5
Динаміка сукупного обсягу експорту та імпорту товарів* і послуг** країн ЄС,
млн дол. США

	Австрія	Бельгія	Болгарія	Греція	Данія	Естонія	Іспанія
2019	506'184	1'129'679	88'362	166'574	372'902	47'910	948'807
2020	462'902	1'056'976	80'478	134'730	357'440	46'571	784'926
2021	560'916	1'351'793	104'850	192'056	432'589	64'395	994'759
2022	604'938	1'526'221	129'062	237'981	502'238	70'337	1'163'855
2023	625'003	1'436'003	125'755	227'454	480'046	65'017	1'185'128
2024	607'479	1'355'639	125'048	232'336	503'464	65'050	1'228'044

Продовження таблиці 5

	Ірландія	Італія	Кіпр	Латвія	Литва	Люксембург	Мальта	Нідерланди
2019	947'225	1'257'572	39'928	44'621	89'959	250'797	40'143	1'885'815
2020	1'016'715	1'106'761	41'291	43'622	85'367	259'426	39'491	1'716'343
2021	1'071'646	1'404'056	54'074	55'869	110'884	324'925	41'554	2'109'168
2022	1'133'940	1'622'426	62'392	66'383	132'003	304'755	44'660	2'432'011
2023	1'209'629	1'620'379	67'309	63'905	126'309	313'909	49'835	2'386'617
2024	1'369'694	1'607'663	70'653	58'458	123'358	343'281	54'347	2'373'653

Продовження таблиці 5

	Німеччина	Польща	Португалія	Румунія	Словаччина	Словенія	Угорщина
2019	3'472'246	645'993	217'271	224'547	202'733	105'083	296'772
2020	3'213'795	642'363	181'712	206'466	190'603	100'829	277'408
2021	3'854'291	814'047	227'125	258'420	229'797	132'352	333'033
2022	4'164'395	895'122	269'527	291'933	246'501	159'453	371'238
2023	4'125'475	926'257	280'160	304'001	256'720	166'545	379'228
2024	4'131'188	953'312	291'687	310'312	256'014	186'368	371'893

Закінчення таблиці 5

	Франція	Фінляндія	Хорватія	Чехія	Швеція	ЄС
2019	1'788'428	219'732	68'247	434'985	482'793	15'998'516
2020	1'542'870	198'036	58'358	411'056	452'112	14'732'214
2021	1'885'603	239'220	78'654	494'249	560'112	18'000'492
2022	2'097'150	261'025	96'777	543'829	604'754	20'076'520
2023	2'140'742	246'789	99'737	562'720	608'679	20'096'075
2024	2'131'037	246'427	104'563	575'748	624'397	20'257'506

Джерело: розраховано автором за результатами, наведеними у табл. 2 і табл. 3

розрахунків, представлені у табл. 6, засвідчують, що рівень відкритості ЄС становить понад 100% (за виключенням 2020 року). Як бачимо, більшість держав ЄС є надзвичайно залежними від зовнішньої торгівлі. Так, рівень відкритості понад 100% у 2023 р. мають такі дев'ятнадцять учасниць об'єднання: Люксембург – 366.05%; Словенія – 240.85%; Мальта – 224.36%; Бельгія – 222.71%; Ірландія – 219.38%; Нідерланди – 206.75%; Кіпр – 198.63%; Словаччина – 193.16%; Угорщина – 178.33%; Чехія – 163.96%; Литва – 158.30%; Естонія – 157.46%; Латвія – 151.26%; Болгарія – 122.81%; Австрія – 122.15%; Хорватія – 118.18%; Данія – 117.92%; Польща – 114.47%; Швеція – 104.05%. У той час як частка зовнішньої торгівлі у ВВП Португалії становить 96.90%; у ВВП Греції – 93.41%; Німеччини – 91.16%; Румунії – 86.67%; Фінляндії – 83.51%;

Іспанії – 73.15%; Італії – 70.42% та у ВВП Франції – 70.15% відповідно (табл. 6).

Очевидно, що найбільш інтегрованим у світову економіку серед країн ЄС є **Люксембург**, рівень відкритості економіки якого є значно вищим (358.84% у 2019 р. та 366.05% у 2023 р.) порівняно із рівнем економіки **Франції** (65.68% у 2019 р. та 70.15% у 2023 р.) відповідно (табл. 6).

Слід пригадати, що економіка Люксембургу є однією із найбільш відкритих у світі поряд із економіками Сінгапуру та Гонконгу, у той час як економіка Франції є найбільш закритою серед учасниць ЄС. У 2023 р. серед 154 країн середній рівень відкритості становив 95%, хоча рівень відкритості 45% є прийнятним, оскільки він відображає достатньо активну участь країни у світогосподарських процесах. Для порівняння: серед країн РВЕП, згідно з нашими розрахунками, найменш інтегрованою у світове господарство економікою, яка намагається підвищити рівень закритості, є КНР: 42.24% у 2015 р. та 38.66% у 2023р. (тренд: $y = -0.3271x + 40,316$). Приблизно порівняний із Китаєм ступінь відкритості мають економіки Індонезії (39,34% у 2015 р. та 41,25% у 2023 р.); Австралії (39,23% у 2015 р. та 45,67% у 2023 р.); Японії (39,50% у 2015 р. та 46,22% у 2023 р.) відповідно.

Варто також виявити експорт або імпорт є важливою складовою розвитку економіки конкретної країни. Динаміку частки експорту товарів і послуг у ВВП країн ЄС протягом 2019-2024 рр. представлено в табл. 7.

Розрахунки підтверджують, що частка експорту товарів та послуг у ВВП країн ЄС сильно варіюється. Всебічний аналіз експорту держави дозволяє охарактеризувати її

Таблиця 6

**Динаміка частки зовнішньої торгівлі (експорт та імпорт товарів і послуг)
у ВВП країн ЄС, %**

	Австрія	Бельгія	Болгарія	Греція	Данія	Естонія	Іспанія
2019	114.27	210.48	128.74	80.35	107.96	150.31	67.60
2020	106.56	199.54	114.07	70.41	100.51	146.35	60.86
2021	116.74	225.87	124.21	87.98	105.93	173.08	68.08
2022	128.23	257.18	142.6	108.73	124.95	183.28	80.46
2023	122.15	222.71	122.81	93.41	117.92	157.46	73.15
2024	116.08	203.58	112.11	90.55	118.27	153.15	71.36

Продовження таблиці 6

	Ірландія	Італія	Кіпр	Латвія	Литва	Люксембург	Мальта
2019	232.67	62.27	152.41	134.81	163.2	358.84	245.70
2020	232.9	58.02	161.58	130.68	148.7	352.01	240.61
2021	201.7	64.43	178.03	146.31	165.41	379.66	210.75
2022	206.71	77.15	201.42	174.60	185.83	373.28	232.18
2023	219.38	70.42	198.63	151.26	158.30	366.05	224.36
2024	243.16	67.84	194.66	135.20	145.29	378.65	225.78

Продовження таблиці 6

	Нідерланди	Німеччина	Польща	Португалія	Румунія	Словаччина	Словенія
2019	203.02	87.74	107.19	90.49	89.22	191.54	194.92
2020	184.05	81.57	106.02	79.14	81.92	176.92	188.87
2021	200.02	88.64	118.12	88.70	90.17	190.56	215.11
2022	232.39	100.02	128.68	104.92	98.51	212.63	266.07
2023	206.75	91.16	114.47	96.90	86.67	193.16	240.85
2024	193.75	88.67	104.87	94.998	80.68	181.73	257.17

Закінчення таблиці 6

	Угорщина	Франція	Фінляндія	Хорватія	Чехія	Швеція	ЄС
2019	179.93	65.68	82.29	109.25	169.39	90.72	101.19
2020	175.06	58.27	73.35	100.95	163.695	82.93	95.01
2021	181.72	63.56	81.31	113.79	169.86	87.90	102.87
2022	209.06	74.997	93.14	136.01	180.18	104.29	118.13
2023	178.33	70.15	83.51	118.18	163.96	104.05	108.1
2024	167.93	67.41	82.41	113.16	167.10	102.97	104.52

Джерело: розраховано автором за результатами, наведеними у табл. 1 і табл. 5

Таблиця 7

Динаміка частки експорту товарів і послуг у ВВП країн-учасниць ЄС, %

	Австрія	Бельгія	Болгарія	Греція	Данія	Естонія	Іспанія
2019	57.63	106.56	65.26	39.97	56.37	75.76	34.92
2020	53.97	102.04	57.67	31.96	51.99	71.84	30.80
2021	57.02	114.88	62.38	40.62	55.12	85.3	34.04
2022	62.52	129.03	70.37	49.72	66.19	89.81	40.13
2023	61.44	111.73	62.77	44.43	60.48	78.23	38.23
2024	58.98	102.71	56.51	42.75	61.16	76.17	37.45

Продовження таблиці 7

	Ірландія	Італія	Кіпр	Латвія	Литва	Люксембург	Мальта
2019	111.02	32.69	75.78	66.82	84.25	190.52	125.76
2020	117.41	30.69	78.36	65.57	78.83	189.29	127.53
2021	109.57	33.08	89.22	71.12	84.67	204.51	110.7
2022	110.38	37.47	99.71	83.44	91.25	198.73	116.67
2023	116.03	35.86	97.98	72.83	80.73	194.35	116.05
2024	134.95	35.01	97.65	66.7	75.28	206.82	118.13

Продовження таблиці 7

	Нідерланди	Німеччина	Польща	Португалія	Румунія	Словаччина	Словенія
2019	105.99	46.9	55.93	44.82	42.57	96.18	101.35
2020	96.86	43.55	56.15	38.23	38.80	90.01	98.92
2021	104.54	46.82	61.22	42.32	42.01	95.55	109.5
2022	120.31	50.67	65.58	50.53	45.46	104.83	136.05
2023	108.64	47.4	60.57	48.63	40.92	98.45	124.25
2024	102.63	46.25	54.87	48.21	37.24	91.88	127.68

Продовження таблиці 7

	Угорщина	Франція	Фінляндія	Хорватія	Чехія	Швеція	ЄС
2019	93.35	31.83	40.91	55.06	89.61	45.56	51.9
2020	90.43	27.73	35.8	47.38	86.93	41.78	48.8
2021	92.09	30.39	39.56	56.15	88.41	44.05	52.6
2022	102.91	35.1	43.61	64.96	91.67	50.86	59.0
2023	92.79	33.46	40.09	58.29	86.04	51.69	55.2
2024	88.3	32.91	39.9	54.64	88.6	51.36	53.96

Джерело: розраховано автором за результатами, наведеними у табл. 1. і табл. 2

участь у міжнародному поділі праці, особливості її спеціалізації тощо.

Наведемо результати розрахунків показника у 2023 р.: Люксембург – 194.35%; Словенія – 124.25%; Мальта – 116.05%; Ірландія – 116.03%; Бельгія – 111.73%; Нідерланди – 108.64%; Словаччина – 98.45%; Кіпр – 97.98%; Угорщина – 92.79%; Чехія – 86.04%; Литва – 80.73%; Естонія – 78.23%; Латвія – 72.83%; Болгарія – 62.77%; Австрія – 61.44%; Польща – 60.57%; Данія – 60.48%; Хорватія – 58.29%; Швеція – 51.69%; Португалія – 48.63%; Німеччина – 47.4%; Греція – 44.43%; Румунія – 40.92%; Фінляндія – 40.09%; Іспанія – 38.23%; Італія – 35.86%; Франція – 33.46%.

Динаміку частки імпорту товарів і послуг у ВВП країн ЄС протягом 2019-2024 рр. наведено у табл. 8.

Розрахунки підтверджують, що частка імпорту товарів та послуг у ВВП учасниць

Таблиця 8

Динаміка частки імпорту товарів і послуг в ВВП країн-учасниць ЄС, %

	Австрія	Бельгія	Болгарія	Греція	Данія	Естонія	Іспанія
2019	56.63	103.92	63.48	40.38	51.59	74.55	32.68
2020	52.59	97.50	56.40	38.45	48.52	74.51	30.05
2021	59.72	110.99	61.83	47.35	50.81	87.78	34.04
2022	65.70	128.15	72.23	59.01	58.77	93.47	40.33
2023	60.71	110.98	60.04	48.98	57.45	79.23	34.92
2024	57.10	100.87	55.6	47.80	57.11	76.97	33.91

Продовження таблиці 8

	Ірландія	Італія	Кіпр	Латвія	Литва	Люксембург	Мальта
2019	121.64	29.58	76.63	67.99	78.95	168.32	119.95
2020	115.48	27.33	83.21	65.12	69.86	162.72	113.08
2021	92.13	31.35	88.81	75.19	80.74	175.15	100.06
2022	96.33	39.68	101.71	91.16	94.58	174.55	115.51
2023	103.35	34.56	100.64	78.43	77.57	171.7	108.31
2024	108.21	32.83	97.01	68.50	70.01	171.82	107.65

Продовження таблиці 8

	Нідерланди	Німеччина	Польща	Португалія	Румунія	Словаччина	Словенія
2019	97.03	40.85	51.26	45.66	46.65	95.36	93.57
2020	87.19	38.01	49.86	40.91	43.12	86.91	89.95
2021	95.48	41.81	56.9	46.38	48.17	95.01	105.61
2022	112.08	49.35	63.10	54.39	53.05	107.8	130.03
2023	98.11	43.76	53.89	48.27	45.75	94.70	116.60
2024	91.12	42.42	50.00	46.79	43.44	89.85	129.5

Продовження таблиці 8

	Угорщина	Франція	Фінляндія	Хорватія	Чехія	Швеція	ЄС
2019	86.58	33.85	41.38	54.2	79.78	45.16	49.29
2020	84.63	30.54	37.55	53.57	76.77	41.15	46.19
2021	89.62	33.18	41.75	57.64	81.45	43.85	50.27
2022	106.14	39.9	49.53	71.05	88.50	53.42	59.12
2023	85.54	36.69	43.42	59.9	77.92	52.36	52.88
2024	79.64	34.50	42.51	58.52	78.50	51.61	50.55

Джерело: розраховано автором за результатами, наведеними у табл. 1 і табл. 3

ЄС також сильно варіюється. На рівні країн деталізуємо результати розрахунків показника у 2023 р.: Люксембург – 171.7%; Словенія – 116.60%; Бельгія – 110.98%; Мальта – 108.31%; Ірландія – 103.35%; Кіпр – 100.64%; Нідерланди – 98.11%; Словаччина – 94.70%; Угорщина – 85.54%; Естонія – 79.23%; Латвія – 78.43%; Чехія – 77.92%; Литва – 77.57%; Австрія – 60.71%; Болгарія – 60.04%; Хорватія – 59.9%; Данія – 57.45%; Польща – 53.89%; Швеція – 52.36%; Греція – 48.98%; Португалія – 48.27%; Румунія – 45.75%; Німеччина – 43.76%; Фінляндія – 43.42%; Франція – 36.69% Іспанія – 34.92%; Італія – 34.56%. Наведені дані потребують подальшого аналізу.

Висновки. Протягом 2019-2024 рр. вартість експортованих товарів і послуг перевищувала вартість імпортованих товарів і послуг (за виключенням 2022 року): позитивне сальдо торгівлі товарами та послугами ЄС зросло з 412'028 млн дол. США у 2019 р. до 661'124 млн дол. США у 2024 році.

У 2023 р. до п'ятірки найбільших експортерів товарів та послуг серед країн-учасниць ЄС-27 увійшли Німеччина (20,9% сукупного обсягу експорту товарів і послуг ЄС), Нідерланди (12,22%), Франція (9,9%), Італія (8,04%), Бельгія (7,02%). У 2023 р. до п'ятірки найбільших імпортерів товарів та послуг серед держав блоку потрапили Німеччина (20,15% сукупного обсягу імпорту товарів і послуг ЄС), Нідерланди (11,52%), Франція (11,39%), Італія (8,09%), Бельгія (7,279%).

Протягом 2019-2023 рр., з одного боку, експорт Кіпру збільшився на 67,26%; Словенії – на 57,25%; Польщі – на 45,41%; Болгарії – на 43,49%; Хорватії – на 43,02%. З другого боку, експорт Фінляндії зріс лише на 8,44%; Німеччини – на 15,6%; Франції – на 17,81%.

Вісім країн ЄС скоротили обсяги експорту товарів і послуг в 2023 р. порівняно з 2022 р.: Бельгія, Греція, Данія, Естонія, Латвія, Литва, Нідерланди, Фінляндія.

У 2023 р. за обсягами позитивного сальдо Німеччина посіла перше місце серед держав-учасниць ЄС, у той час як Франція мала найбільший дефіцит зовнішньої торгівлі товарами та послугами. Чотири країни ЄС – Франція, Румунія, Греція, Фінляндія – мають постійний дефіцит у торгівлі товарами і послугами, у той час як вісім держав ЄС – Німеччина, Нідерланди, Польща, Люксембург, Чехія, Данія, Бельгія, Мальта – мають профіцит у торгівлі товарами і послугами протягом 2019-2024 років.

Найбільш інтегрованим у світову економіку серед країн ЄС є Люксембург, рівень відкритості економіки якого є значно вищим (358.84% у 2019 р. та 366.05% у 2023 р.) порівняно із рівнем економіки Франції (65.68% у 2019 р. та 70.15% у 2023 р.), яка є найбільш закритою серед учасниць ЄС.

Список використаних джерел:

1. Радзівська С.О. Управління ЄС в умовах глобальної торговельної невизначеності. *Економічний вісник Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут»*. Вип. 34. 2025. С. 22–28. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.34.2025.341968>
2. Радзівська С.О. Центри економічного впливу в умовах трансформації регіонального розвитку в глобальній економічній системі. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. Вип. 22. 2024. С. 348–368. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.22.40>
3. Djankov S. *Inside the Euro crisis. An eyewitness account*. Peterson Institute for International Economics. April 2014. 206 p.
4. James H. *The IMF and the European debt crisis*. January 5, 2024. 310 p.
5. UNCTAD Data Hub, Empowering development through data and statistics (2025). URL: <https://unctadstat.unctad.org>

References:

1. Radzyevs'ka S. O. (2025) Upravlinnya ES v umovakh hlobal'noyi torhovel'noyi nevyznachenosti [The EU Governance amid global trade uncertainty]. *Ekonomichnyy visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu "Kyivsk'yyu politekhnichnyy instytut"* – *Economic Bulletin of the National Technical University "Kyiv Polytechnic Institute"*, vol. 34. vol. 22–28. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.34.2025.341968>

2. Radziyevs'ka S. O. (2024) Tsentry ekonomichnoho vplyvu v umovakh transformatsiyi rehionl'noho rozvytku v hlobal'niy ekonomichniy systemi [The centers of economic influence amid the transformation of the regional development in the global economic system] *Tavriys'kyi naukovyy visnyk. Seriya: Ekonomika – Tavria Scientific Bulletin. Series: Economics*, vol. 22. Issue 22. pp. 348-368. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.22.40>

3. Djankov S. (2014) Inside the Euro crisis. An eyewitness account. Peterson Institute for International Economics. 206 p.

4. James H. (2024) The IMF and the European debt crisis. 310 p.

5. UNCTAD Data Hub, Empowering development through data and statistics (2025). Available at: <https://unctadstat.unctad.org>

Стаття надійшла: 12.11.2025

Стаття прийнята: 09.12.2025

Стаття опублікована: 30.12.2025
